

Z OSTRZESZOWA DO DACHAU

- listy więźniów

Mija 80. lat od chwili, gdy Niemcy wywieźli do obozu koncentracyjnego w Dachau dwie, ponad 30-osobowe grupy ostrzeszowian. Pisaliśmy o tym w ubiegłotygodniowym numerze „CzO”. Wymarsze więźniów odbywały się 24 kwietnia i 3 maja 1940 r. Drugi z tych transportów uwieczniony został na zdjęciach robionych z ukrycia przez Marię Golusińską (jedno z jej zdjęć zamieściliśmy przed tygodniem, drugie prezentujemy dziś).

Poniżej przedstawiamy nazwiska osób - mieszkańców Ostrzeszowa i okolic, którzy byli więźniami Dachau. Podajemy je, korzystając z poszukiwań i ustaleń, jakie poczynili panowie Marek Makieła i Jan Taylor. Dziękujemy za nadesłane nam wykazy z nazwiskami (umieściliśmy je także na naszej stronie internetowej www.czasostrzeszowski.pl). Autorzy tych zestawień zastrzegają, że mogą one nie być do końca pełne, bo przecież niektórzy mieszkańcy naszego powiatu znaleźli się w tzw. grupie kępińskiej albo w jeszcze inny sposób trafili do Dachau.

Z transportu pierwszego (przybycie do Dachau 26.04.1940 r.)

1. Edmund Bednarek (ur. 8.02.1920; zm. ?)
2. Paweł Biedowicz (ur. 3.05.1903; zm. 8.03.1979)
3. Lech Tadeusz Biskubski (ur. 2.10.1913; zm. 10.09.1942 - Dachau)
4. Jan Błaszczak (ur. 14.01.1909; zm. 16.12.1941 - Schloss Hartheim)
5. Roch Czemplik (ur. 3.08.1909; zm. 13.05.1943 - Dachau)
6. Egidiusz (Idzi) Dawidziński (ur. 25.08.1898; zm.?)
7. Antoni Duży (ur. 22.04.1918; zm. 15.10.1996)

8. Wacław Fogler (ur. 14.09.1890; zm. 21.12.1969)
9. Józef Gajewski (1.03.1900; zm. 24.12.1940 - Dachau)
10. Czesław Guzenda (ur. 7.07.1908; zm. 5.12.1941 - Mauthausen)
11. Marian Inerowicz (ur. 8.03.1915; zm. 4.09.1956)
12. Teodor Kkrysik (ur. 26.10.1909; zm. 27.07.1978)
13. Jan Kurzawa (ur. 3.11.1909; zm. 17.11.1984)
14. Mieczysław Moczko (ur. 21.12.1919; zm. 22.10.1956)
15. Feliks Monieta (ur. 2.06.1904; zm. 12.02.1996)
16. Janusz Pacanowski (ur. 15.10.1913; zm. 1975)
17. Czesław Pohl (ur. 9.07.1912; zm. 29.11.1969)
18. Stefan Polarczyk (ur. 29.05.1910; zm. ?)
19. Leon Promiński (ur. 4.04.1907; zm. 27.02.1941 - Gusen)
20. Feliks Przybylak (ur. 13.10.1998; zm. 25.09.1941 - Mauthausen-Gusen)
21. Teofil Rządka (ur. 21.03.1911; zm. ?)
22. Edmund Sobczak (ur. 2.03.1919; zm. 19.09.1941 - Mauthausen)
23. Jan Stefaniak (ur. 8.03.1894; zm. ?)
24. Idzi Stępniewicz (ur. 11.07.1894; zm. 27.01.1941 - Dachau)
25. Leon Stępień (ur. 5.01.1914; zm. ?)
26. Kazimierz Szulc (ur. 26.01.1911; zm. 14.02.1941 - Mauthausen)
27. Franciszek Szyja (ur. 4.10.1885; zm. 24.07.1941 - Mauthausen)
28. Wacław Śliwiński (ur. 5.08.1913; zm. 1941 - Gusen)
29. Kazimierz Urban (ur. 23.07.1912; zm. ?)

30. Stanisław Walczak (ur. 2.11.1919; zm. ...09.2008)
31. Janusz Wiza (ur. 5.07.1921; zm. 8.08.1995)

Z transportu drugiego (przybycie do Dachau 6.05.1940 r.)

1. Edmund Adamski (ur. 6.01.1914; zm. ?)
2. Feliks Adamski (ur. 15.11.1895; zm. ? - Gusen)
3. Teodor Borczyński (ur. 1.11.1905; zm. 6.04.1941 - Gusen)
4. Stanisław Caliński (ur. 20.04.1891; zm. ?)
5. Władysław Dirska (ur. 14.04.1904; zm. 23.02.1981)
6. Juliusz Gołomb (ur. 13.02.1897; zm. ?)
7. Jerzy Góra (ur. 22.04.1921; zm. 19.04.1989)
8. Max Jaskólski (ur. 11.10.1892; zm. 12.03.1941 - Mauthausen)
9. Antoni Jendrzyczak (ur. 11.01.1902; zm. 2.09.1940 - Gusen)
10. Kazimierz Kaczmarek (ur. 15.12.1916; zm. ?)
11. Ludwik Karolewski (ur. 2.07.1905; zm. 4.10.1940 - Mauthausen)
12. Roch Kinastowski (ur. 10.08.1904; zm. 20.11.1981)
13. Ludwik Kluziak (ur. 21.08.1912; zm. 8.12.1988)
14. Ludwik Krowicki (ur. 21.06.1921; zm. 7.09.1940 - Mauthausen)
15. Jan Kulczak (ur. 25.12.1916; zm. 21.09.1992)
16. Lucjan Kurzawa (ur. 16.04.1922; zm. ?)
17. Feliks Łebski (ur. 24.10.1897; zm. 15.09.1943 - Buchenwald)
18. Teodor Makieła (ur. 26.10.1906; zm. 4.11.1996)
19. Piotr Misterek (ur. 3.06.1914; zm. ?)

20. Walerian Młoczyński (ur. 21.02.1910; zm. 11.12.1941 - Mauthausen)
21. Stanisław Nagórski (ur. 15.04.1891; zm. 26.10.1940 - Mauthausen)
22. Antoni Olejnik (ur. 13.05.1898; zm. 1971)
23. Józef Papiernik (ur. 28.11.1902; zm. 10.04.1997)
24. Władysław Polarczyk (ur. 12.06.1907; zm. 21.12.1989)
25. Józef Rabriga (ur. 4.01.1891; zm. 24.09.1940 - Gusen)
26. Tadeusz Reinholz (ur. 15.08.1911; zm. 11.05.1996)
27. Wincenty Szajdak (ur. 9.01.1912; zm. 21.08.1941 - Mauthausen)
28. Ludwik Szulc (ur. 21.03.1909; zm. 1941 - Mauthausen)
29. Idzi Walczak (ur. 31.08.1887; zm. 26.12.1940 - Mauthausen)
30. Stanisław Witke (ur. 12.09.1909; zm. 8.12.1941 - Mauthausen)
31. Jan Woryma (ur. 30.05.1913; zm. 2.03.2003)

Jeszcze kilkanaście dodatkowych nazwisk z listy nadesłanej przez J. Taylora.

Prócz mieszkańców Ostrzeszowa i gm. Ostrzeszów w zestawieniu tym są także osoby zamieszkałe w Klimach i Mikstacie.

- Franciszek Berski (ur. 18.12.1916; zm. ?)
- Władysław Biegański (ur. 19.08.1908; zm. ?)
- Ludwik Bielawski (ur. 4.08.1901; zm. ?)
- Paweł Gajdzica (ur. 28.04.1898; zm. ?)
- Leonard Janecki (27.01.1900; zm. ?)
- Edmund Kołodziejczak (ur. 22.10.1909; zm. ?)
- Stefan Koźlik (ur. 29.11.1904; zm. ?)
- Józef Michlik (ur. 7.03.1911; zm. 25.09.1993)
- Idzi Pawlak (ur. 16.06.1984; zm. ?)
- Stefan Polarczyk (ur. 29.05.1910; zm. ?)
- Leon Promiński (ur. 4.04.1907; zm. ?)
- Stefan Skrobański (ur. 1917; zm. ?)
- Wacław Smółka (ur. 9.09.1986; zm. ?)
- Leon Troska (ur. 10.10.1910; zm. ?)
- Franciszek Tyła (ur. 11.05.1916; zm. ?)
- Piotr Wodnik (ur. 25.04.1917; zm. ?)
- Stanisław Wojtasik (ur. 29.10.1912; zm. ?)
- Alfons Ziętek (ur. 24.07.1908; zm. ?)

Osoby, które trafiły do Dachau w latach 1941-1944

- 1941**
- Józef Kocot (ur. 1.03.1910; zm. 29.12.1942 - Mauthausen)
- Stanisław Pawlik (ur. 21.03.1912; zm. 3.10.1942 - Mauthausen)
- 1942**
- Paweł Korinth (ur. ?; zm. ?)
- Stanisław Nawrocki (ur. 23.03.1906; zm. ?)
- 1943**
- Feliks Krzywański (ur. 5.05.1918; zm. ?)

- 1944**
- Tadeusz Kłobucki (ur. 25.12.1922; zm. ?)

opr. K.J.

***

APEŁ w sprawie gromadzenia materiałów do opracowania „Historia grupowych transportów ostrzeszowian wiosną 1940 roku do KL Dachau”

SZANOWNNI PAŃSTWO,
W kwietniu i maju 2020 roku przypada osiemdziesiąt rocznica grupowych wywózek ostrzeszowian do obozu koncentracyjnego Dachau (Niemcy). W tej sytuacji wskazana wydaje się publikacja, która przybliżyłaby sylwetki aresztowanych więźniów i ich losy. Inicjatywa opracowania wyszła z Kragów działaczy Towarzystwa Przyjaciół Ziemi Ostrzeszowskiej, Związku Kombatantów RP i b. Więźniów Politycznych oraz Muzeum Regionalnego w Ostrzeszowie. Dlatego też powołano Komitet Redakcyjny opracowania, który tworzą: Marek Makieła, Bohdan Ogródzki i Mirosław Rzepecka. Redakcję naukową publikacji zamierzamy oddać w ręce dr. Marka Rezlera.

Niezbyt wiele dziś wiemy o ówczesnych więźniach politycznych z Ostrzeszowa i okolic, których w tych dwóch transportach, było około 60, a zatem apelujemy do rodzin byłych więźniów, by udzieliły nam informacji na temat swoich ojców, dziadków, a może i pradziadków w następujący sposób. Przygotowaliśmy ankietę z pytaniami, którą po zgłoszeniu się członków rodzin do niżej wymienionych punktów zbierania informacji o więźniach, prześlemy lub prześlemy do wypełnienia:

1. U p. Mirosławy Rzepeckiej w Muzeum Regionalnym w Ostrzeszowie, Muzeum Regionalne 63-500 Ostrzeszów, Rynek 19, tel. 62 730-20-42, e-mail: muzeum-ostreszow@gmail.com
2. U p. Marka Makieła (prezesa Poznańskiego Klubu TPZO w Poznaniu) 60-401 Poznań ul. Bystrzycka 2, tel. 604 269 663, e-mail: marekmakieła@o2.pl

Interesują nas też dokumenty obozowe, wspomnienia, relacje, listy z obozów do rodzin, fotografie, opublikowane i zachowane rękopisy itd. Materiały zostałyby wypożyczone za potwierdzeniem odbioru i po zreprodukowaniu w nienaczelonym stanie zwrócone właścicielom. Bez tych informacji upamiętnienie przodków będzie niemożliwe. Wszystko więc zależy od życzliwości, ofiarności i zaufania rodzin byłych więźniów obozu koncentracyjnego Dachau i innych. Patriotyczny obowiązek wobec przodków nas do tego zobowiązuje.

Komitet Redakcyjny

FAŁSZYWE WSPOMNIENIA

W pewnym badaniu sprawdzano, jak dobrze ludzie pamiętają zdarzenia ze swojej przeszłości. Intuicja podpowiada, że jeśli przydarzyło się nam coś wyjątkowego, powinniśmy to dobrze zapamiętać. Na przykład wypadek samochodowy albo gwałt powinniśmy pamiętać lepiej niż codzienne zdarzenia.

A jednak w pewnym badaniu psychologowie odkryli osobliwe zjawisko: otóż w każdym pięć kobiet, które w dzieciństwie lecone były z powodu wykorzystania seksualnego, po siedemnastu latach tylko trzy z nich potrafiły sobie ten fakt przypomnieć. Co dziesiąta kobieta stanowczo twierdziła, że nigdy w jej życiu nie wystąpił żaden epizod wykorzystania seksualnego! Okazało się także, że dziewczynki

molestowane w wieku starszym (4, 5 i 6 lat) zapomniały częściej o tym zdarzeniu niż dziewczynki wykorzystane w wieku młodszym (3 lata)! To zupełnie przeczy naszej intuicji, która podpowiada, że im wcześniej, w dzieciństwie miało miejsce jakieś zdarzenie, tym łatwiej je zapamiętać. Odkryto także, że jeśli sprawca wykorzystania jest osobą znaną (a tak jest najczęściej), to ofiara wtydby zapomni o nim wtydby, gdy jest on kimś obcym.

Jeszcze dziwniejsze odkrycie wiąże się z tym, że po wielu latach niektóre osoby nagle i niespodziewanie przypominają sobie owe „zapomniane” zdarzenia, choć były ich nieświadome nawet przez kilkadziesiąt lat! Nasza pamięć jest zdumiewająca. Oznacza to bowiem, że

mózg (przypomnę, że waży on mniej więcej tyle, co bochenek chleba) przez wiele lat przechowuje informacje, z których my zupełnie nie zdajemy sobie sprawy!

Z drugiej strony jednak psychologowie wiedzą także, że istnieją „fałszywe wspomnienia”. Nie wszystkie zdarzenia, które sobie przypominamy i jesteśmy pewni w stu procentach, że miały one miejsce, wydarzyły się w rzeczywistości. Są to tak zwane wspomnienia wsczępione. Jeśli np. poprosimy starszego brata (takie eksperymenty robiono), aby zapytał młodszego, czy pamięta jak zgubił się w centrum handlowym (co jest pełnym zmyśleniem), to ¼ młodszych braci zacznie „przypominać sobie” to zdarzenie. Nie dość tego. Będą oni „pamiętać”, kto ich

odnalazł, a także, w co byli ubrani, jak mama nakrzyczała na nich, gdy się już znaleźli itp. Szczegóły tej historii młodszy brat dopowie sobie sam, choćby starszy wcześniej nawet o nich nie wspominał. Młodszy brat będzie także stanowczo obstawiał przy prawdziwości swoich wspomnień - nie jest w stanie odróżnić tego, co sobie wymyślił, od tego, co naprawdę miało miejsce.

Jak to wszystko wytłumaczyć? Dlaczego możliwe jest zapomnienie o rzeczywistych faktach i posiadanie „fałszywych wspomnień”? Otóż nasza pamięć nie działa jak nagrywarka. Niekiedy „opłaca się” nam zapomnieć przykre zdarzenie (w psychologii taki proces nazywamy wyparciem), bowiem pamiętanie o nim prowadzi do cierpienia. Dlatego mózg ukrywa pewne wspomnienia.

„Wszczepianie wspomnień” jest możliwe, bo podczas przypomnienia nasz mózg korzysta też z wnioskowania. Np. jeśli zatrzyma nas policjant, to spodziewamy się, że będzie on mieć kaburę przy pasku i policyjną czapkę. Toteż gdy „przypominamy sobie” spotkanie z policjantem, wyobrażamy je sobie tak, jak ono „powinno” wyglądać, a nie tak, jak rzeczywiście wyglądało (chyba, że coś nas bardzo zaskoczyło - np. policjant miał czerwone spodnie). Dlatego „widzimy” we wspomnieniach rzeczy, które nie miały miejsca. W dodatku gdy coś sobie wyobrażamy, to pracują w mózgu te same impulsy, jakie działają podczas przypominania sobie faktów. Dlatego czasami mamy trudność w odróżnieniu fikcji, którą tworzymy (wyobrażeń), od faktów.

dr Marcin Florkowski - psycholog